

El Portafoli de l'alumne com instrument d'autoaprenentatge

Lluch, Mª Teresa; Rigol,
Assumpta; Miguel, Mª Dolores;
Ugalde, Mercedes; Honrubia,
María; Sabater, Pilar

Presentem el Projecte d'Innovació Docent que es porta a terme des de la Unitat d'Infermeria de Salut Mental de l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona dins de la formació especialitzada d'Infermeria de Salut Mental. Aquesta especialitat es desenvolupa en règim de residència clínica on el EIR (Enfermero Interno Residente) rep formació des de l'àmbit assistencial i docent. El portafoli de l'alumne es planteja com un instrument d'autoaprenentatge reflexiu que ha de contribuir a facilitar l'adaptació de la formació global del EIR als criteris del Espai Europeu de Formació Superior on el treball de l'alumne (concretat en el crèdit ECTS) és l'eix central de les metodologies docents.

Paraules clau:infermeria, salut mental,especialització, portafoli, instrument autoaprenentatge.

INTRODUCCIÓ

El portafoli s'introdueix en el context universitari en els últims anys. Les seves variades possibilitats permeten introduir aquest "instrument" tant en l'àmbit de l'aprenentatge formatiu com en la vessant avaluativa. Per una altra banda, pot ser tractat com un per al professor ("portafoli docent") i/o com un instrument per al alumne ("portafoli de l'alumne). En el nostre cas plantejem el portafoli des de la perspectiva de l'alumne però pensant també que ha de servir per

analitzar la nostra participació en el procés de formació dels EIRs. Tenint en compte que aquesta formació està específicament concretada en l'activitat de "tutorització".

OBJECTIUS

L'objectiu general és aconseguir que l'alumne (Infermer/a Resident Especialista -EIR- en Infermeria de Salut Mental) tingui un instrument que li permeti organitzar la seva trajectòria de formació integral (teòrica i pràctica) d'una manera individualitzada i adaptada a les seves necessitats personals i/o professionals. En aquest sentit, el portafoli ha de ser per a l'alumne una recopilació significativa de les seves línies d'aprenentatge, i els seus continguts han d'incloure una reflexió i una anàlisi crítica que garantitzi el sentit avaluatiu i autoavaluatiu que pot tenir el portafoli.

Els objectius específics van dirigits a aconseguir que els alumnes EIRs:

*Adquireixin capacitats i habilitats d'organització i estructuració de la informació.

*Disposin d'un sistema per guardar els materials de formació que han rebut (apunts, bibliografia, casos clínics, etc.)

*Tinguin un espai on poder incloure i conservar les reflexions personals i els processos d'autoaprenentatge que la seva trajectòria formativa els haurà generat.

*Acabin la seva formació amb un document que ha de servir com un "instrument acreditatiu" de les seves competències professionals, a partir del registre intens de totes les tasques formatives realitzades (sessions clíniques, plans d'atenció d'infermeria, etc.).

*Experimentin els avantatges fonamentals que comporta el sistema de formació tutorial (major suport, més possibilitats d'anàlisis crítiques, relació més directa amb el professor/a, etc.) per a imprimir-los un model docent adaptat als nous requeriments de l'ensenyament superior (hem de pensar que aquests alumnes - EIRs en formació i futurs especialistes en infermeria de salut mental- hauran d'exercir com a docents de les pròximes generacions d'EIRs).

METODOLOGIA PER AL SEU DESENVOLUPAMENT

El projecte de portafoli es desenvolupa des de la Unitat Docent de Formació d'Infermers/res Especialistes en Salut Mental de l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona (EI-UB). Els alumnes pertanyen a les 5 Unitats Docents vinculades a l'EI-UB: Sagrat Cor de Jesús- Serveis de Salut Mental de Martorell, Serveis de Salut Mental Benito Menni de Sant Boi, Serveis de Salut Mental de l'Hospital Clínic, Serveis de Salut Mental de l'Hospital Universitari de Bellvitge i Serveis Assistencials del Dr. Emili Mira i López de Santa Coloma de Gramenet.

La població està configurada per cinc professors tutors i tants alumnes EIRs com hi hagi al curs 2004-2005. Cada alumne EIRs ha de tenir una professora tutora durant tot el període de formació.

El portafoli ha de contenir els següents blocs, contemplant apartats generals i apartats específics:

Bloc 1: Informació de Gestió de la formació

Bloc 2: Formació Troncal

Bloc 3: Formació Complementària

Bloc 4: Activitats d'Investigació

Bloc 5: Infermeria psiquiàtrica aplicada

Bloc 6: Autoavaluació

Com a instrument d'avaluació, el portafoli té com a requisits mínims per a obtenir la qualificació "d'aprovat": tenir estructurat els 6 blocs i tenir continguts en tots els apartats generals (en cas que no n'hi hagi, s'ha de justificar). Els continguts en els apartats específics seran motiu de nota a partir de l'aprovat.

Es valorarà positivament l'aportació complementària d'apartats per iniciativa pròpia de l'alumne.

"OBLIGACIONS" DE L'EIR

* Mantenir el dossier al dia amb tots els continguts que es demanen, estructurats segons el disseny inicial establert.

- * Incorporar materials i informació que no ha estat pautat anticipadament però que segons el seu criteri és bo considerar. Justificar la seva inclusió i comunicar a la tutora aquest fet, aconseguint la seva valoració favorable.
- * Assistir a totes les tutories a les que sigui convocat/da i tenir iniciativa pròpia per demanar tutoria quan cregui que la necessita. És a dir que, les tutories es faran per convocatòria del tutor i per petició del propi alumne, valorant favorablement aquesta segona opció.
- * Utilitzar els canals de comunicació que el tutor estableixi (e-mail, telèfon, fax...). Adjuntar a cada bloc del dossier una anàlisi reflexiva del seu contingut i una descripció dels elements més representatius del seu treball personal (quines són les aportacions personals que han fet a cada bloc).
- * Presentar el dossier al tutor en finalitzar la seva formació, incorporant una autoavaluació global del document i una descripció del seu perfil complementari de formació (el que hauria d'equivaler al Suplement del títol de formació -que ha fet d'especial, en què diria que destaca, en quins aspectes es considera més especialitzat/da...).

"OBLIGACIONS" DEL TUTOR"

- * Convocar tutories per recolzar la iniciació, seguiment i finalització del portafoli.
- * Donar suport didàctic, assessorament sobre les formes més efectives d'organitzar i configurar el dossier.
- * Avaluar, juntament amb l'alumne, els continguts inclosos amb criteris de: idoneïtat, pertinença, qualitat, significació, etc.
- * Assegurar-se que es compleixen els requisits mínims del portafoli: tenir tots els blocs organitzats i presentar-los en el període establert pel tutor.
- * Facilitar a l'alumne una via (vies) àgils de contacte.
- * Al portafoli hi ha un bloc que correspon a la investigació. De forma específica, cada tutor ha de dirigir ("tutoritzar") el projecte d'investigació del EIR que li correspon i vetllar per la seva finalització favorable (en temps i continguts).

Presentat en el V Congreso Internacional Virtual de Educación. CiberEduca.com. 7-27 de febrer de 2005

BIBLIOGRAFIA

- Barbera, E (curs 1996-1997). *Evaluación por portafolios en la Universidad. Barcelona: Forum sobre Docencia Universitaria*. Disponible desde <http://www.ub.es/forum/Catalan/welcome.htm> [Consultado el 10 de mayo de 2004].
- Institut de Ciències de l'Educació. Universitat Politècnica de Barcelona(-). *El portafoli docent*. Disponible desde <https://sarasate.upc.es/ice/bbdd/profi.nsf/PortfoliDocentDet>
- Cuban, L. (1999). *Portafolio para una revisión académica posterior a la obtención de la titularidad: es el trabajo de un equipo*. En N. Lyons (comp.), *El uso de portafolios. Propuestas para un nuevo profesionalismo docente* (pp. 230-246). Buenos Aires: Amorrortu Editores. (Original de 1998).
- Freidus, H. (1999). *El papel del tutor en la elaboración del portafolio*. En N. Lyons (comp.), *El uso de portafolios. Propuestas para un nuevo profesionalismo docente* (pp. 80-101). Buenos Aires: Amorrortu Editores. (Original de 1998).
- Lyons, N. (1999). *Los portafolios y sus consecuencias: formación de profesionales reflexivos*. En N. Lyons (comp.), *El uso de portafolios. Propuestas para un nuevo profesionalismo docente* (pp. 325-346). Buenos Aires: Amorrortu Editores. (Original de 1998).

Lluch, Mª Teresa; Rigol, Assumpta; Miguel, Mª Dolores; Ugalde, Mercedes; Honrubia, María; Sabater, Pilar

Unitat d'Infermeria de Salut Mental. Departament d'Infermeria de Salut Pública, Salut Mental i Materno-Infantil. Escola d'Infermeria. Universitat de Barcelona tluch@ub.edu